

Stichting The Hague Security Delta - Jaarverslag 2016

Intro: Het Jaar 2016 voor The Hague Security Delta

Voor Stichting HSD was 2016 een jaar van veranderingen in koers, aansturing en uitvoering. Het bestuur werd begin 2016 voor het eerst voorgezeten door onze onafhankelijke voorzitter Wim Kuyken. Daarnaast is het Dagelijks Bestuur gaan werken met zogenaamde 'portefeuillehouders'. Zowel het commitment bij de processen binnen HSD is hierdoor gegroeid alsmede het kwalitatief verbeteren van deze processen. Hierdoor moest het bestuur ten opzichte van eerdere jaren tijdelijk vaker bijeen komen om extra sturing te geven en om de gewenste stap te maken naar een meer professionele, bestendige organisatie.

Halverwege 2016 is de directie versterkt met een nieuwe Algemeen Directeur, Richard Franken. Hij heeft vanuit de operationele organisatie (de Office) gekoerst op een meer resultaatgerichte werkwijze. De omvang van de operationele performance lag substantieel boven de verwachting in het jaarplan bij de begroting voor 2016. Dit heeft geleid tot een aanzienlijk hogere prestatie op de diverse programma's en een naar rato hoger bestedingsniveau. Die extra activiteiten konden worden gefinancierd enerzijds via extra partnerinkomsten en anderzijds via gerichte programma-subsidiëring. In de uitvoering maakte Stichting HSD in 2016 - net als in 2015 - bewust gebruik van een substantiële flexibele schil in haar bezetting.

Uit onderzoek van 'Policy Research Corporation' naar de economische potentie van HSD blijkt dat in 2016 in de veiligheidssector 1.000 nieuwe banen zijn gecreëerd en de omzet met 4,8% is gestegen naar 7,2 miljard euro. De toegevoegde waarde van deze sector aan de nationale economie is met 6,2% gestegen tot 3,8 miljard euro versus een landelijke gemiddelde groei van 2,1%. Echter, om deze groei vast te kunnen houden blijft investeren in het cluster noodzakelijk.

1. Programmeren, Ontwikkelen van Programma's en Valoriseren: HSD creëert een open innovatiesysteem waar publiek-privaat pre-competitief samengewerkt wordt aan nieuwe ideeën, diensten en producten. Dit leidt tot nieuwe samenwerkingen en consortia tussen partners.

HSD Office brengt vanuit haar neutrale positie partners bij elkaar in consortia, zorgt voor de ontwikkeling van innovatieprogramma's en ondersteunt bij contractvorming en financiering. In 2016 heeft het Dagelijks Bestuur aangegeven prioriteit te geven aan de programma's: Internationale Zone Den Haag, Kwartiermaker Nationaal Testbed, Kansen real-time intelligence en Sensing voor de Nationale Politie. Om het innovatieproces binnen HSD inzichtelijker te maken is HSD Office begonnen met het ontwikkelen van het 'HSD Samenwerkingsmodel voor Veiligheidsinnovaties', dat begin 2017 zal worden gepresenteerd. Het model bevat de volgende 4 iteratieve stadia:

- Stadium 1: Verkenning en vraagarticulatie
- Stadium 2: Consortiumvorming
- Stadium 3: Consortium aan het werk
- Stadium 4: Oogst

Stadium 4: Oogst

Stadium 3: Consortium aan het werk

- Internationale zone Den Haag – verhogen veiligheidsniveau: De geplande afronding van fase 1 heeft niet voor eind 2016 kunnen plaatsvinden, vanwege beperkingen van het informatiesysteem SSIP en extra inzet voor het oplijnen van alle stakeholders. Na een interventie van het consortium in december 2016 (doorlopend in januari en februari 2017) om het SSIP te stabiliseren, wordt fase 1 na het 1e kwartaal 2017 afgesloten en geëvalueerd. De nieuwe koers voor het vervolg wordt breed gedragen door de stakeholders.

- Kwartiermaker Nationaal Testbed: In 2016 werd de verkenning naar het nut, de noodzaak en de haalbaarheid van een nationaal cyber testbed (NCT) gestart door HSD samen met TNO op verzoek van de MRDH. Na een onderzoeksfase bestaande uit deskresearch, interviews en workshops leverde dat einde 2016 de propositie op voor "cyber secure IoT in smart cities". Het NCT richt zich daarbij op testen, zelfregulering, certificeren en de functie van kennishub. De resultaten rondom het nut en de noodzaak werden op 14 februari 2017 gepresenteerd. Op basis van use cases wordt de haalbaarheid in voorjaar 2017 uitgewerkt.

- Satelliettechnologie (ter ondersteuning van VenJ): HSD Office ondersteunt, als onderdeel van het programma van het Min. VenJ, eindgebruikers in het veiligheidsdomein bij het materialiseren van, op satelliettechnologie gebaseerde, te ontwikkelen producten en diensten. HSD is onderdeel van het programmateam en heeft het gehele traject ondersteunt en in het bijzonder de marktconsultatie waarbij concrete project kansen zijn ontstaan voor HSD partners. Er zijn door het Innovatieteam VenJ concrete vraagstukken geïdentificeerd, die worden uitgewerkt tot een behoeftestelling vanuit de vraagkant. Daarna zal een technische dialoog en marktconsultatie georganiseerd worden. Voor vier geselecteerde vraagstukken is een door VenJ en HSD georganiseerde formele marktconsultatie gehouden. De marktconsultatie gaf plek voor een goede 'give & get' met aanbieders van satelliettechnologie. Tijdens het VenJ-innovatiecongres heeft de minister aangekondigd dat er twee SBIR trajecten opgestart zullen worden, hetgeen kans biedt voor gefinancierde innovatieprojecten. Een ander vervolgetraject is de inzet van studenten van de TUDelft voor tweevraagstukken.

- Integrale gebiedsbeveiliging – beperken uitgaansgeweld Rembrandtplein: de in 2015 geïntroduceerde pilot projecten zijn geoperationaliseerd en lopen door in 2017. Daarna worden zij geëvalueerd. HSD heeft het proces geïnitieerd en begeleid om HSD/DITSS partners te betrekken bij innovatieve oplossingen voor uitgaansgeweld op het Rembrandtplein te beperken. HSD vervulde daarbij de brugfunctie tussen de Gemeente Amsterdam, ondernemers en TNO.

Stadium 2: Consortiumvorming

- Kansen real-time intelligence – aanhakend op project TNO en Nationale Politie: In het inrichtingsplan van de Nationale Politie is Real Time Intelligence benoemd als uitgangspunt voor het informatieproces. De Nationale Politie heeft daarom samen met TNO sinds 2015 een RTI onderzoeksprogramma. HSD Office zorgt voor een breder RTI-netwerk waarbinnen HSD partners kunnen aansluiten bij de activiteiten van dit programma en heeft hiervoor reeds een roadmap ontwikkeld. Werksessies met belangrijke participatie van de Politie-afdelingen Inkoop en Juridische Zaken hebben geleid tot een 'spelregeldocument' waarin beschreven staat op welke wijze derde partijen kunnen participeren in het Politie/TNO programma en hoe de Politie omgaat met aanbestedingen in dit programma. In het programma is een Experimenten-Roadmap ontwikkeld met daarin een groot aantal mogelijke RTI experimenten. Deze zijn gescoord op impact en haalbaarheid, besproken en geprioriteerd met een brede vertegenwoordiging van Politie. Een eerste experiment rond informatievoorziening in een operationeel centrum van politie is uitgevoerd. Ook is de voorbereiding gestart van het experiment Dynamisch Draaiboek dat in 2017 zal plaatsvinden.

- Sensing voor de Nationale Politie: Om te kunnen blijven functioneren in de exponentieel groeiende informatiemaatschappij mag de politie niet achterblijven en zal zij zich moeten bedienen van technologie als verlengstuk van haar personeel. Eén van de kansrijke domeinen in deze context kansrijk is geautomatiseerd waarnemen, ofwel sensing. Vanaf mei 2016 is de vertegenwoordiger van de politie afwezig geweest, zonder vervanging, waardoor deze activiteit stil kwam te liggen. Een belangrijke ontwikkeling is wel de op het Politie Innovatiecongres aangekondigde, hernieuwde aandacht voor innovatie en de bestuurlijk relevante –intentieverklaring 'Sensing'. Die verklaring voor een veiliger Nederland biedt kans voor een hernieuwde start op sensing en is o.a. door het Ministerie van VenJ en de Korpschef van de Nationale Politie Akerboom getekend.

- Integrale gebiedsbeveiliging – big data voor veiligheid: Er is in 2016 een concept publicatie opgesteld over big data en veiligheid –gericht op programma- en projectmanagers– die in 2017 zal worden gepubliceerd. De studie is uitgevoerd door HCSS, Leiden Centre for Big Data en de Universiteit van Amsterdam, in opdracht van HSD. Voor big data en event security is een project

initiatie document ontwikkeld met partijen als KPN, Cocoon, Prooost, Siemens, DITTS, Gemeente Den Haag, Universiteit Leiden en TU Delft. De ideeën zijn gedeeld tijdens het congres Veiligheid bij Evenementen. Er is een roadmap met evenementen opgesteld om functionaliteit te valideren. Voor big data en ondermijnende criminaliteit is een project initiatie document in bewerking met partijen als CBS, Ynformed, Gemeente Den Haag, Gemeente Rotterdam, Politie, Taskforce Brabant-Zeeland, Universiteit Leiden, DITSS, LIEC en RIEC. Meerdere partijen hebben aangegeven een 'in kind' en/of 'in cash' bijdrage te willen leveren.

Stadium 1: Verkenning en vraagarticulatie

- **Open innovatietraject genetwerkte informatie op knooppunten (vh RTI):** door HSD Office is een innovatietraject op het onderwerp real-time data/meldkamer van de toekomst opgezet. Hierbij zijn twee belangrijke vragen uitgewerkt in een project initiatie document. In 2017 zal de verkenning worden afgerond en worden gekeken naar een gemeente waar het project ten uitvoer kan worden gebracht om zo ook het consortium definitief vast te stellen.

- **Open innovatietraject automotive security:** Voor de betrouwbaarheid van het communicatieverkeer tussen voertuigen en hun omgeving (het V2Xverkeer) is door de industrie een standaard ontwikkeld op het gebied van security en privacy. Een monitoringssysteem dat onbetrouwbare voertuigen of slecht-functionerende voertuigzenders kan detecteren en diagnosticeren is nog ver weg. Samen met AutomotiveNL, cluster van de automotive sector, en de automotive ronde tafel security is een breed stakeholderveld vanuit de automotive en security sector uitgenodigd voor een eerste verkennende sessie in januari 2017.

- **Integrale gebiedsbeveiliging – cyberveilige haven Rotterdam:** De Gemeente Rotterdam zet zich samen met de Havenpolitie, het Gemeentelijke Havenbedrijf en bedrijven in voor een cyberveilige haven. HSD Office is in gesprek geweest met de gemeente over hoe HSD hierbij kan ondersteunen. In 2017 zal een echte verkenning plaatsvinden.

- **Bedreigingen (en kansen) van de Kwantumcomputer:** De Kwantumcomputer levert kansen op, maar er zijn ook bedreigingen, omdat veel voor internetverkeer gebruikte encryptie algoritmes onbruikbaar worden. Tijdens de verkenning door HSD Office is gebleken dat er op dit moment geen ruimte bestaat om vanuit HSD in dit proces een toegevoegde waarde te leveren.

2. Kennis, Strategievorming en Innovatieprocessen: Innovatie begint en eindigt met kennis. Kennis is nodig om richting te geven aan het innovatieproces en om de vraag naar innovaties te formuleren. Zonder kennis geen innovatie, en zonder innovatie geen economische ontwikkeling. Kortom, de productie en circulatie van kennis is de motor voor het verdienvermogen van Nederland. HSD als triple helixorganisatie is op deze gedachte gebaseerd.

In het najaar van 2016 vond een High-Level sessie plaats met de top van het ministerie van Defensie, VenJ, de Nationale Politie en de veiligheidsregio's. Hier is gesproken over een betere afstemming van de innovatieagenda's / SKIA's (Strategische Kennis en Innovatie Agenda) van deze organisaties, met zicht op verwerving. Ook zijn de mogelijkheden voor marktconsultatie van deze afgestemde SKIA's met kennisinstellingen en bedrijfsleven besproken (onder andere naar aanleiding van de positieve ervaring met het programma satellietobservatie).

In 2016 organiseerde HSD Office een serie tweewekelijkse HSD Cafés. Deze cafés werden gemiddeld door zo'n vijftig a zestig personen uit de triple-helix bezocht. De opzet van de cafés is eind 2016 kritisch bekeken en in 2017 zal een versterkt format worden neergezet. HSD Office heeft tevens de ENLETS EMPACT Security Research Workshop mede-georganiseerd waarin 'practitioners' vanuit

de EU zijn samengebracht om hun belangrijkste eisen/ervaringen uit de praktijk te delen om zo de SRIE (zie kader) inhoudelijk voor te bereiden.

De doorontwikkeling van het Expertise Network CBRN, een consortium van HSD Partners TNO, NFI en RIVM, is door HSD Office begeleid. Hierbij is een zelfstandige CBRN Netwerk website ontsloten via de HSD Portal website, gebruik makende van een 'Facilitated By HSD' website. Ook is, op verzoek van HSD, in 2016 een rapport uitgebracht gericht op handvatten voor Triple-Helix samenwerking, samengesteld door TNO en Twynstra Gudde.

Hoogtepunt 2016: Security Research & Innovation Event (SRIE)

Op 1 en 2 juni organiseerde HSD samen met de Europese Commissie en het European Network of Law Enforcement Technology Services (ENLETS) het Security Research & Innovation Event (SRIE). Het event, bestaande uit een conferentie, diverse workshops, een matchmakingprogramma en een 'Innovation Room', trok meer dan 700 bezoekers uit de Europese veiligheidssector en vond plaats in het World Forum in Den Haag. Criminelen en terroristen worden steeds inventiever, maken vaker gebruik van internet en zijn niet aan regels en landgrenzen gebonden. Hierdoor is het bestrijden van terrorisme, cybercrime, fraude en grensbewaking een internationaal issue geworden waarbij internationale samenwerking, het delen van kennis, onderzoek en het creëren van innovatieve opsporings- en veiligheidstechnologieën een vereiste is. ENLETS bracht in aanloop naar het event de veiligheidsuitdagingen, wensen en behoeftes van Europese eindgebruikers in kaart, zodat tijdens het event over concrete uitdagingen en oplossingen gesproken kon worden. Het Security Research & Innovation Event sloot daarnaast aan op het Europese Horizon2020 programma dat subsidies beschikbaar stelt voor onder andere onderzoek en innovatieve projecten op gebied van 'secure societies', waarbij internationale samenwerking centraal staat.

HSD Office heeft als 'endorsing partner' en inhoud deskundige geassisteerd bij het organiseren van inhoudelijke conferenties en evenementen: Critical Infrastructure Protection and Resilience Europe (CIPRE); TUSEXpo; Hardware Security Conference and Training; Accenture Innovation Awards; Mobile 360; Holland Strikes Back; Aardobservatie op de Kaart; Alert Online; WTHX; 4th World Borderpol Congres; Hack in the Box; Workshop: Bill on Data Breach Notifications and its Impact on Communities; Seminar 'Over-CYBER-heid: Back in control'; Bijeenkomst Logische en Fysieke Toegangsbeveiliging; NRC Live Event; en de How to Get There Summit?

Uitgelicht: City Deal Stedelijke Veiligheid

De gemeenten Den Haag, Delft, Zoetermeer, Enschede, Eindhoven en Tilburg, HSD, TS&S en DITSS zijn in maart 2016 een City Deal overeengekomen met de Rijksoverheid. Hierbij is door de ministeries van VenJ en EZ commitment uitgesproken. Door de City Deal Stedelijke Veiligheid kunnen elf living labs gestart worden in de partnersteden. Daarbij worden oplossingen uitgedacht voor veiligheidsproblematiek die in de steden spelen. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om crowd control bij evenementen, veilig wonen voor zelfredzamen en het creëren van veiliger verkeersstromen. Cybersecurity is steeds belangrijker aan het worden omdat de samenleving door de snelle ontwikkeling van ICT en datawerken steeds afhankelijker wordt van informatietechnologie. De stedelijke regio's en de veiligheidsclusters bundelen de krachten om de digitale veiligheid te versterken en de weerbaarheid van vitale infrastructuren te vergroten.

3. Regionalisering, Partner en Community Management: Begeleiding van inhoudelijke processen zijn essentieel voor het opbouwen van een goed werkend cluster. Voor het faciliteren van samenwerking is het daarnaast belangrijk inzicht te hebben in potentiële financieringsmogelijkheden.

De doelstelling voor 2016 van 230 partners is ruim gehaald met 11 Founding Partners, 29 Premium Partners, 159 Netwerk Partners en 40 Alliance Partners (totaal 239). HSD heeft nationale uitbreiding en daarmee versterking van het cluster actief opgepakt door verdere besprekingen met Brabant en Twente met als doel vormgeven aan structurele samenwerking, uitgaande van de te onderscheiden profielen/sterktes van de drie regio's. In 2016 is een verkenning gestart over de optimale vorm van samenwerking tussen de drie regionale cluster –gezamenlijke partnerships, financiering, living lab en programma's. In 2017 zal deze studie worden opgeleverd en de uitkomsten worden geoperationaliseerd. Daarnaast is HSD opgenomen als hub in het landelijke StartUp Delta initiatief. Op Europees niveau heeft HSD haar leidende rol gecontinueerd voor het opzetten van een Kennis en Innovatie Cluster (KIC) – een cluster van clusters met een focus op Europese H2020 financiering. Tijdens de SRIE hebben zes Europese clusters hun commitment hiervoor uitgesproken.

De functie van de HSD Campus als middelpunt van het cluster is door HSD Office versterkt door het leggen van inhoudelijke en programmatische relaties: reuring, innovatieprojecten en cross-over samenwerkingen op de HSD Campus, die het gehele cluster. In 2016 is HSD Office gestart met het per kwartaal organiseren van 'Meet 'n Eat' bijeenkomsten. Daarbij zijn de campusbewoners bij elkaar gebracht om gemeenschappelijke uitdagingen te bespreken en om zo van elkaars ervaringen te kunnen leren. Op 26 oktober 2016 opende Onderburgemeester Ingrid van Engelshoven de HSD International Campus in het WTC (400 m²). Samen met de HSD Campus (3.242 m²) betekent dit dat er op beide locaties samen 53 organisaties zich hebben gevestigd en daarmee meer dan 270 security professionals. De volgende 8 organisaties vestigden zich in 2016 op de HSD Campus: Fortress, Group2000, Cybersprint, Novaccent, Secure Connection, Business Forensics, Onegini, Fraud Dynamics-Finaps. Tevens werd het TNO Cyber Threat Lab geopend op de HSD Campus.

In samenwerking met InnovationQuarter benaderde HSD Office investeerders (Venture Capitalists) en verbond die aan starters en het MKB, onder andere door (1) het organiseren van een Access to Capital event, (2) het beschikbaar stellen van de HSD Financieringswijzer en (3) het ontsluiten van innovatiecompetities, aanbestedingen en andere financieringsmogelijkheden via de HSD Portal website (bijvoorbeeld de call van de NCI Agency Innovation Challenge).

HSD is tevens aangehaakt bij het UNIQ investeringsfonds (22 miljoen euro) opgericht door een consortium bestaande uit Erasmus MC, TU Delft, Universiteit Leiden en InnovationQuarter. Dit fonds richt zich op innovatie en het valideren van business concepten om zo vervolgfianciering mogelijk te maken. Meerdere HSD partners hebben ook grote private investeringen mogen ontvangen; onder andere: Robots Security Company, Eclectiq, Redsocks en SecurityMatters.

HSD ondersteunde en stimuleerde in samenwerking met de KvK en MKB Connect alsmede via de drie regionale hubs-activiteiten die verdere activering van de huidige partners en de verwerving van meer MKB (scale ups) partners. Hierbij is de KvK landelijk aangehaakt bij HSD. In 2016 heeft HSD MKB Connect 692 gesprekken gevoerd en heeft gezorgd voor 644 matches tussen partijen (inclusief Enterprise Europe Network). Dit gebeurde onder andere tijdens het uitgebreide matchmaking programma tijdens de SRIE en de door HSD Office mede-georganiseerde KvK Hackathon.

Tevens heeft HSD Office actief de verbinding gezocht met andere sector-organisaties met de focus op nieuwe, kansrijke innovatiegebieden en het verbinden van partners: ClickNL (Creative Industry ism IQ), ECP (informatiesamenleving - gezamenlijke activiteit tijdens Alert Online), IMPEC (goed bestuur), NL Spacecluster, Connekt (mobiliteit en logistiek), IFFC (financial crime - onder de vlag van HSD) en Smart industry/industry 4.0.

4. Internationaal: De HSD ambitie zal niet haalbaar zijn met enkel autonome groei binnen de sector . Om die reden is focus op het creëren van een internationaal netwerk en acquisitie een belangrijk speerpunt van HSD.

HSD heeft, samen met o.a. InnovationQuarter, Gemeente Den Haag en de KvK, een soft landing-programma opgezet met Canada. Door samenwerking met de Canadese ambassade hebben vier Nederlandse bedrijven zich tussen januari en juni voor drie maanden kunnen vestigen in Canada. Tevens zijn er zes Canadese bedrijven in Den Haag 'geland'. Het programma is door de Canadese ambassade als succes bestempeld. O.a. Cybersprint en Onegini hebben aangegeven geïnteresseerd te zijn in een volgende ronde van dit programma. Daarnaast heeft HSD Office in oktober deelgenomen aan een vervolgmisssie naar de VS waarin de nadere invulling van de in 2015 aangegane MOU op het programma stond. Ter verdere invulling van de MOU heeft HSD Office, samen met InnovationQuarter, in 2016 de basis gelegd voor een softlanding programma met de VS startende in 2017.

In juli 2016 is het Convenant Partners for International Business (PIB) Cyber Security Japan ondertekend. HSD is door de Ministeries van EZ en BuZa aangesteld als coördinator. Deelnemers zijn o.a.: Alliander, Compumatica Secure Networks, Evidantly, Group 2000, Redsocks, en TU Delft. De focus van deze PIB is de cyber security van Japans vitale infrastructuur tijdens de Olympische Spelen in Tokyo in 2020. In dit meerjarige traject gaan bovenstaande partners strategisch samenwerken om commerciële- en onderzoeksopdrachten binnen te halen.

Naar aanleiding van het bezoek van een stevige delegatie olv Karsten Klein aan India in oktober 2015, is er een hoogwaardig tegenbezoek vanuit India naar Den Haag gekomen in april 2016. HSD Special Envoy Theo Groothuizen startte in 2016 met de voorbereiding voor een PIB aanvraag voor India op gebied van Cyber Security.

HSD heeft samen met Innovation Quarter als een pilot een missie georganiseerd naar de GITEX Technology Week in Dubai van 16 tot en met 20 oktober 2016. GITEX is een van de grootste technologiebeurzen in de wereld en, door de aanwezigheid ongeveer 20.000 CxO's, is dit een van meest toonaangevende in haar soort. Met behulp van enkele (buitenlandse) partners zoals InnovationQuarter, NFIA en de Consul Generale werden lokale ondernemers, eindgebruikers en investeerders uitgenodigd op het Holland Innovation House. Dit heeft geleid tot zes onderlinge samenwerkingen, 2 business deals en 3 leads voor internationale acquisitie.

HSD Strategisch Acquisitie Platform

Door samenwerking binnen het HSD Strategisch Acquisitie Platform, waarin InnovationQuarter, NFIA, gemeente Den Haag, The Hague Convention Centre en de KvK zijn vertegenwoordigd, zijn 12 internationale bedrijven en 11 internationale zakelijke congressen geacquireerd. Tevens is gezamenlijk de value propositie van het cluster HSD in de NFIA campagne "The Netherlands as (secure) gateway to Europe" versterkt.

Uitgelicht: Bezoek Minister-President Mark Rutte

Op 30 november bracht minister-president Mark Rutte een bezoek aan HSD. De minister-president was onder de indruk van de innovatieve kracht en de integrale aanpak van de (cyber) security vraagstukken die aan bod kwamen. Het gesprek ging onder andere over het belang van de overheid als vraagsteller. Ook investeringen in Cyber Security in de steeds verder digitaliserende Nederlandse economie was onderwerp van het gesprek. De digitalisering, robotisering en de ontwikkeling van 'unmanned' brengt grote economische en maatschappelijke kansen met zich mee. Om die kansen te kunnen blijven benutten is het van belang gelijke tred te houden met de ontwikkeling van digitale veiligheid. Zo kan Nederland zijn positionering als '**Secure digital gateway to Europe**' waarmaken.

5. Human Capital Agenda en Onderwijs: Essentieel voor het succes van HSD is de aanwezigheid van voldoende gekwalificeerd personeel en een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Dit is namelijk een belangrijke vestigingsvoorwaarde voor bedrijven.

In 2016 heeft de inzet van het Human Capital team geculmineerd in de presentatie van de 'Human Capital Actieagenda Cybersecurity 2016-2018'. Deze agenda is tot stand gekomen op basis van input van partners en de Human Capital programmeerraad in nauw contact met diverse partners waaronder: KPN, TU Delft, Universiteit Leiden, Dcypher, Cyber Security Academy, Fortress, Fox-IT, gemeente Den Haag, de Haagse Hogeschool, Security Academy, ROC Mondriaan en ECP. Hierdoor is een binnen de HSD community breed gedragen agenda tot stand gekomen die de komende jaren ten uitvoer zal worden gebracht. Samen met onder andere ROC Mondriaan en de Haagsche Hogeschool is met succes een RIF aanvraag ingediend genaamd Partners in @ction for Cyber Talent (P@CT) met als focus bij te dragen aan goede cyber MBO opleidingen.

In juli 2016 is begonnen met de herontwikkeling van het Security Talent portal securitytalent.nl. De site is op 29 september 2016 'live' gegaan. Via de site zijn in 2016 in totaal 350 vacatures ontsloten. Tevens is door HSD Office aangehaakt bij Operation Cyberpaint en het SBO congres over cyber security met matchmaking events tussen werkgevers en studenten.

Uitgelicht: International Cyber Security Summer School

Na een eerste succesvolle editie in 2015, vond in augustus 2016 de tweede editie plaats van de International Cyber Security Summer School, georganiseerd door een consortium bestaande uit NCI Agency, Europol en The Hague Security Delta. Locatie was de HSD Campus. 60 studenten en professionals volgden een zesdaags programma, waarin de verschillende aspecten van cyber security aan bod kwamen. De deelnemers kwamen uit 11 NAVO en EU landen; van Frankrijk tot de VS en van Polen tot Portugal, de groep bestond uit 20 nationaliteiten. Uit het grote aantal aanmeldingen is een selectie van deelnemers gemaakt. De summer school inspireert en leidt de volgende generatie van internationale cyber security professionals op. Eén van de studentengroepen heeft in deze week een product ontwikkeld dat naar alle waarschijnlijkheid door NATO in gebruik genomen gaat worden.

6. Marketing en Communicatie: Om het netwerk te ontsluiten en partners actief te verbinden is een sterke communicatie cruciaal. Door het zichtbaar maken van de toegevoegde waarde van het cluster wordt het draagvlak vergroot waardoor het cluster weer verder kan groeien en partners op hun beurt hier ook meer van profiteren.

Ook in 2016 werd door HSD Office meer en meer vanuit de inhoud gecommuniceerd. Daarbij werden successen van gezamenlijke partnerinspanningen gedeeld. Er werd gebruik van 'earned' media (persaandacht en speaking opportunities) alsmede 'owned media', zoals de HSD website, nieuwsbrieven, social media en het creëren van sharable content zoals infographics en video's. In 2016 is de HSD website omgezet naar een portal opzet, waardoor de betrokkenheid van HSD partners bij nieuwsberichten, projecten en events beter voor het voetlicht kan worden gebracht. Het beter inzichtelijk maken van de mogelijkheden voor toegang tot kennis, innovatie, markt, talent en kapitaal –de propositie van HSD– heeft hierbij een veel prominentere plaats gekregen. Dit alles maakt het makkelijker voor partners om hun weg binnen het cluster te vinden en nieuwe business partners op de inhoud te leren kennen. In 2016 heeft de HSD Portal Website gemiddeld 7838 bezoekers per maand getrokken. Daarnaast zijn de connecties vanuit de social media outlets van HSD significant gegroeid:

Nieuwsbrief	2013	2014	2015	2016
	805	1265	1850	2232

Twitter	2013	2014	2015	2016
	619	1300	2634	3685

LinkedIn	2013	2014	2015	2016
Company page	200	700	1350	1970
Groep	340	469	741	1280

7. Bedrijfsvoering: Naast het faciliteren en regisseren met als doel toegang tot kennis, innovatie, market, talent en financiering/kapitaal voor de partners, draagt HSD Office zorg voor de bedrijfsvoering van de stichting.

Onder de bedrijfsvoering valt o.a. HR, financiële administratie, contractbeheer, partnerbeheer en overige facilitaire zaken. HSD Office maakt hierbij gebruik van een genetwerkte organisatiestructuur. Door middel van het sluiten van allianties met o.a. IQ, DITSS, TS&S, Gemeente Den Haag, KvK, NFIA, RVO en EIT Digital wordt de slagkracht van HSD Office significant vergroot. Dit is een absolute must gezien de grote taak voor HSD Office, met een beperkt budget en personeelsbestand. HSD Office werkt daarom nauw met deze partners die hun eigen taak/opdracht aan HSD hebben verbonden. In 2016 bestond HSD Office uit 14 personen en enkele Leer-Arbeidsplaatsen (LAP) en stages.

8. Financieel: De omvang van de operationele performance lag substantieel boven de verwachting in het jaarplan bij de begroting voor 2016. Dit heeft geleid tot een aanzienlijk hogere prestatie op de diverse programma's en een naar rato hoger bestedingsniveau. Tegelijkertijd kon dit worden waargemaakt door de geslaagde financiering van die extra activiteiten, enerzijds via extra partnerinkomsten anderzijds via extra subsidie.

Verkorte staat van baten en lasten over 2016

(alle bedragen * €1.000)

Baten	Realisatie *1	Begroting	Afwijking
Exploitatie- en projectsubsidies **	1.381	1.155	226
Bijdragen partners	647	600	47
Overig	338	15	323
Totaal baten	2.366	1.770	596
Lasten			
Personele kosten (incl. inhuur)	1.019	1.100	81
Programma- en projectlasten ***	1.107	471	-636
Overige bedrijfslasten	241	199	-42
Totaal lasten	2.367	1.770	-597
Saldo baten en lasten	-1	0	-1

*1 betreft CONCEPT cijfers waarop nog geen accountantscontrole is toegepast